

บทที่ 5

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล

บทนี้จะวิเคราะห์ปัจจัย 3 ประเภท คือ รูปแบบการจัดตั้งกิจการ จำนวนเงินทุนจดทะเบียน และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของธุรกิจใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

แนวทางการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับของการเปิดเผยข้อมูล

บุคคลที่อยู่ภายนอกกิจการ เช่น เจ้าหนี้การค้า นักลงทุน เจ้าหนี้เงินกู้ หรือหน่วยงานของภาครัฐบาล ใช้ข้อมูลในงบการเงินเพื่อประเมินผลการดำเนินงานและฐานะของกิจการ เจ้าหนี้การค้าหรือเจ้าหนี้เงินกู้ ให้ความสนใจกับข้อมูลทางบัญชีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจว่าควรจะทำธุรกิจกับกิจการหรือไม่ นักลงทุนใช้ข้อมูลในงบการเงินเพื่อการตัดสินใจลงทุน ส่วนหน่วยงานของภาครัฐบาลใช้ข้อมูลดังกล่าวเพื่อพิจารณาว่ากิจการได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของกำหนดทางภาษีอากร (Blanchard, Schewe, Nelson and Hiams, 1996:578)

สมาคมนักบัญชีและผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย กำหนดมาตรฐานการบัญชีหลายฉบับเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำข้อมูลทางบัญชีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีมาตรฐานและคุณภาพ ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม แม้ว่าจะมีการกำหนดมาตรฐานการบัญชี แต่การเปิดเผยข้อมูลจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของนักบัญชี ผู้สอบบัญชี และผู้ใช้งบการเงิน

จากการพิจารณางบการเงิน คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อระบบการเปิดเผยข้อมูล ควรมาจากรูปแบบการจัดตั้งกิจการ จำนวนเงินลงทุน จดทะเบียน และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน คณะผู้วิจัยคาดว่าอาจมีปัจจัยอื่นที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล เช่น ผู้จัดการซึ่งจะต้องบริหารงานให้เป็นที่พอใจของทั้งฝ่ายเจ้าของและเจ้าหนี้ในการดำเนินงานจะพบว่า ความขัดแย้งทางด้านการบริหารอาจเกิดขึ้นได้ (Brigham and Gapenski, 1994:19) งบการเงินที่เป็นฐานการวิเคราะห์ไม่สามารถสะท้อนภาพปัจจัยอื่นได้

รูปแบบการจัดตั้งกิจการ

การดำเนินการทางด้านธุรกิจ มีรูปแบบการจัดตั้งกิจการได้ 3 แบบคือ (1) เจ้าของคนเดียว (2) ห้างหุ้นส่วนจำกัด และ (3) บริษัทจำกัด กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ กำหนดให้ห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด มีหน้าที่ทางกฎหมายในด้านการจัดทำบัญชีและการยื่นงบการเงิน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจะพิจารณารูปแบบการจัดตั้งกิจการเพียง 2 แบบเท่านั้น คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด

การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด จะมีจำนวนเจ้าของกิจการไม่มากนัก การบริหารงานยังสามารถดำเนินการได้โดยหุ้นส่วน นอกจากข้อกำหนด กฎ ระเบียบต่างๆ ทางกฎหมายมีไม่มาก ส่วนการจัดตั้งบริษัท จำกัด มีจำนวนเจ้าของกิจการมากขึ้น ดังนั้น การบริหารงานจึงต้องมีการคัดเลือกผู้ถือหุ้นเข้ามาบริหารงานในรูปแบบกรรมการกำหนดขึ้น (Scarborough and Zimmurer, 1996:133-142) คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าความแตกต่างของบทบาทเจ้าของกิจการในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการบริหาร ควรมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล ห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นเปิดโอกาสให้หุ้นส่วนเข้าบริหารงานโดยตรงมากกว่าบริษัท จำกัด ดังนั้น ระดับการเปิดเผยข้อมูลจึงไม่มากนัก

จำนวนเงินทุนจดทะเบียน

การลงทุนดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับความเสี่ยง เจ้าของกิจการเมื่อลงทุนย่อมหวังผลตอบแทนการลงทุนที่เหมาะสม (Longenecher, Moore and Petty, 1994:533) เจ้าของกิจการเมื่อนำเงินมาลงทุนมากขึ้น ความต้องการทางด้านข้อมูลเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจของการลงทุนมีมากขึ้น คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าจำนวนเงินที่นำมาลงทุนจะสะท้อนภาพความเสี่ยงได้ ถ้าหากมีการลงทุนจำนวนมาก ความสนใจของเจ้าของเงินทุนต่อการดำเนินงานของกิจการควรมีมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น จำนวนเงินทุนจดทะเบียนควรเป็นปัจจัยที่อธิบายระดับการเปิดเผยข้อมูล

อัตราส่วนหนี้สิน : ทุน

แหล่งเงินทุนของกิจการมาจาก 2 แหล่งคือ (1) เจ้าของ และ (2) เจ้าหนี้ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน จะสะท้อนภาพว่ากิจการใช้แหล่งเงินทุนประเภทใดมากกว่า (Longenecher, Moore and Petty, 1994:532) ถ้าอัตราส่วนนี้ค่อนข้างสูง แสดงว่ามีการใช้หนี้สินมาก คณะผู้

วิจัยมีความเห็นว่าโครงสร้างของแหล่งเงินทุน ควรมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล ถ้าหากกิจการมีหนี้สินมาก เจ้าหนี้จะต้องการความชัดเจนของข้อมูลมากขึ้น

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับของการเปิดเผยข้อมูล

ปัจจัยที่นำมาวิเคราะห์คือ รูปแบบการจัดตั้งกิจการ จำนวนเงินทุนจดทะเบียน และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ซึ่งปัจจัยแต่ละตัวอาจจะมีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานการบัญชีแต่ละฉบับ คณะผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาโดยยึดปัจจัยแต่ละตัวเป็นแนวทางในการนำเสนอการศึกษา

รูปแบบการจัดตั้งกิจการกับมาตรฐานการบัญชี

รูปแบบการจัดตั้งกิจการที่นำมาพิจารณา มี 2 ลักษณะคือ บริษัทจำกัด และห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งมีลักษณะความเป็นเจ้าของที่แตกต่างกัน บริษัทจำกัดมีลักษณะความเป็นเจ้าของในฐานะของผู้ถือหุ้น การบริหารกิจการจะต้องเลือกคณะกรรมการบริหารเข้าไปจัดการ ส่วนห้างหุ้นส่วนจำกัด มีลักษณะความเป็นเจ้าของในฐานะหุ้นส่วน และสามารถบริหารงานได้ คณะผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าความแตกต่างในความเป็นเจ้าของกิจการ จะมีผลต่อความต้องการรายละเอียดในการเปิดเผยข้อมูล

1. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดตั้งกิจการกับมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 2 นโยบายการบัญชี ผลการศึกษาสรุปได้ตามตารางที่ 5-1

ตารางที่ 5-1 : ระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการบัญชีตามรูปแบบการจัดตั้งกิจการ

ระดับการเปิดเผยข้อมูล	รูปแบบการจัดตั้งกิจการ	
	บริษัทจำกัด	ห้างหุ้นส่วนจำกัด
1	35.9	52.4
2	13.0	17.5
3	31.5	19.0
4	14.2	11.1
5	5.4	-
รวม	100.0	100.0
จำนวน	92	63

Chi-Square = 8.77357 df = 4 Significant = 0.06702

จากตารางที่ 5-1 พบว่า รูปแบบการจัดตั้งกิจการไม่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 2 นโยบายการบัญชี

2. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดตั้งกิจการกับมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 3 รายการพิเศษ ผลการศึกษาสรุปได้ตามตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 : ระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายการพิเศษตามรูปแบบการจัดตั้งกิจการ

ระดับการเปิดเผยข้อมูล	รูปแบบการจัดตั้งกิจการ	
	บริษัทจำกัด	ห้างหุ้นส่วนจำกัด
1	-	100.0
2	100.0	-
รวม	100.0	100.0
จำนวน	3	3

Chi-Square = 6.00000 df = 1 Significant = 0.01431

จากตารางที่ 5-2 พบว่ารูปแบบการจัดตั้งกิจการ มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 3 รายการพิเศษ หนึ่ง จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์มีน้อยมาก คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าเรื่องนี้ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม โดยเพิ่มจำนวนตัวอย่าง ผลการศึกษาในเรื่องนี้จึงยังไม่มีข้อสรุป

3. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดตั้งกิจการกับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 4 การเปลี่ยนแปลงทางบัญชี เนื่องจากปริมาณข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มีน้อย และมีข้อมูลเฉพาะในส่วนของบริษัทจำกัดเท่านั้น คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าเรื่องนี้ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยการเพิ่มจำนวนตัวอย่าง ผลการศึกษาในเรื่องนี้จึงยังไม่มีข้อสรุป

4. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดตั้งกิจการกับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 5 กำไรต่อหุ้น เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ใช้เฉพาะกับบริษัทจำกัดเท่านั้น ดังนั้น จึงไม่สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้

5. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดตั้งกิจการกับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 6 การรับรู้รายได้ ผลการศึกษาสรุปได้ตามตารางที่ 5-3

ตารางที่ 5-3 : ระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้รายได้ตามรูปแบบการจัดตั้งกิจการ

ระดับการเปิดเผยข้อมูล	รูปแบบการจัดตั้งกิจการ	
	บริษัทจำกัด	ห้างหุ้นส่วนจำกัด
1	1.3	3.5
2	26.6	38.5
3	50.0	52.4
4	22.1	5.6
รวม	100.0	100.0
จำนวน	154	143

Chi-Square = 19.06768 df = 3 Significant = 0.00026